

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Національного університету

«Одеська юридична академія»

професор

В.Є. Загородній

2021 р.

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Яцишина Вадима Валерійовича на тему: «Принципи соціального діалогу у сфері праці», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право, затвердженої вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 14 вересня 2021 року
(протокол №2)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Національного університету «Одеська юридична академія»

від 14 вересня 2021 року

ПРИСУТНІ:

д.ю.н., професор Г.І. Чанишева; д.ю.н., професор І.В. Лагутіна, д.ю.н., доцент К.В. Бориченко; к.ю.н., доцент А.О. Гудзь; к.ю.н., доцент В.С. Тарасенко; к.ю.н., доцент О.С. Щукін; к.ю.н., доцент О.В. Пожарова; к.ю.н., доцент М.І. Наньєва; аспірант В.В. Яцишин, лаборант К.С. Михайлюк.

З присутніх 3 доктори юридичних наук, 5 кандидатів юридичних наук та 1 аспірант – фахівець за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри трудового права та права соціального забезпечення Яцишина Вадима Валерійовича за темою: «Принципи соціального діалогу у сфері праці», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Яцишина Вадима Валерійовича на тему «Принципи соціального діалогу у сфері праці», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081- Право.

Обговорення дисертації.

Виступ В.В. Яцишина. Здобувач звернув увагу на актуальність та затребуваність обраної теми дослідження, визначив мету, завдання та методологічну базу дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, а також виклав основні наукові положення і висновки, що засвідчують новизну одержаних результатів. Додатково дисертант зупинився на практичному значенні одержаних результатів дисертаційного дослідження та сформульованих пропозиціях щодо внесення змін до чинного законодавства України щодо соціального діалогу в сфері праці, поінформував про апробацію та впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи актуальність обраної теми, здобувач зацентрував увагу на тому, що динамічність сучасного світу, постійні виклики, що постають перед світовим співтовариством, трансформаційні процеси в

світовій економіці та національних економіках, поява нових, нетипових форм праці і зайнятості населення, посилення аспектів «дистанційності» праці неминуче призводять до застосування інституту соціального діалогу в сфері праці повсякчас. Принципи ж соціального діалогу в сфері праці є основними засадами та ідеями, а також тією рушійною силою, яка забезпечує усталений розвиток інституту соціального діалогу в цілому. Саме дотримання базових принципів соціального діалогу в сфері праці надає можливість застосувати всі механізми соціального діалогу з метою вирішення соціальних протиріч у суспільстві на практиці. Вищезазначене вимагає встановлення чітких та дієвих засад соціального діалогу в сфері праці, що неможливо без ґрунтовних та всебічних теоретичних досліджень.

Здобувач підкреслив, що у науковому дослідженні здійснено комплексний аналіз принципів соціального діалогу в сфері праці в Україні, проведено порівняльно-правовий аналіз міжнародних актів, що регулюють відносини соціального діалогу та встановлюють принципи соціального діалогу в сфері праці (акти Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної організації праці, Ради Європи, Європейського Союзу), та законодавства України щодо регулювання соціального діалогу в сфері праці та закріплення його принципів. Враховуючи, насамперед, теоретичну спрямованість представленого дисертаційного дослідження, автором досліджено правову природу та теоретико-методологічні засади принципів соціального діалогу в сфері праці.

В роботі розкрито стан наукових досліджень за обраною темою, нормативне закріплення принципів соціального діалогу в міжнародних актах та законодавстві України, надано авторські визначення основних принципів соціального діалогу, встановлених Законом України «Про соціальний діалог в Україні».

За результатами проведення дисертаційного дослідження здобувачем сформульовано такі основні теоретичні положення, висновки і пропозиції:

1) охарактеризовано нормативно-правове забезпечення соціального діалогу в сфері праці, що здійснюється Конституцією України, законами України, підзаконними актами, актами соціального діалогу, а також судовими рішеннями;

2) надано авторські визначення та охарактеризовано зміст таких принципів соціального діалогу в сфері праці, як: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань;

3) розглянуто та охарактеризовано обґрунтовану динамічність міжнародних актів з питань соціального діалогу, а, отже, враховуючи появу децентралізованих фінансових інститутів, неформальної економіки та неформального ринку праці, виникнення кризових явищ у світі, у тому числі спричинених пандемією коронавірусу, глобалізацією світової економіки, посиленням інклюзивності праці та інклюзивності доступу до праці, актуальністю дистанційної праці, а також переходом до людиноцентристського підходу у всіх сферах суспільного життя, що може забезпечуватись лише шляхом належного здійснення соціального діалогу, доцільність прогнозування появи нових принципів його здійснення;

4) проаналізовано принципи здійснення соціального діалогу у сфері праці, закріплені в міжнародних актах: свобода об'єднання в професійні спілки та захисту їх прав; рівності та недопущення дискримінації; заборони зловживаннями правами; незалежності сторін соціального діалогу (зокрема організацій працівників і роботодавців); законності; правоможності сторін соціального діалогу; обов'язковості виконання положень колективних

договорів; паритетності (тристороннього представництва); добровільності; спрямованості на взаєморозуміння; репрезентативності;

5) виокремлено та охарактеризовано елементи змісту окремих принципів соціального діалогу в сфері праці;

6) обґрунтовано необхідність визначення специфіки принципів соціального діалогу в сфері праці в залежності від рівнів соціального діалогу в сфері праці та форм соціального діалогу в сфері праці;

7) з метою усунення виявлених змістовних та технічних недоліків, прогалин чинного законодавства з питань соціального діалогу запропоновано внести зміни і доповнення до Закону України «Про соціальний діалог в Україні» 2010 року, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, проекту Трудового кодексу України..

У дисертаційному дослідженні сформульовані й інші теоретичні положення стосовно правової природи, значення, змісту та застосування принципів соціального діалогу в сфері праці.

Структурно робота складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, 2 розділів, що містять 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

По закінченню доповіді В.В. Яцишина були поставлені питання.

Пожарова О.В. Враховуючи те, що на сучасному етапі динамічно трансформується інститут зайнятості у трудовому праві, об'єктивно постає необхідність внесення змін до законодавства, а також логічною є трансформація і соціального діалогу в сфері праці як механізму мирного подолання протиріччя, цікаво почути як вказане впливає на застосування принципів соціального діалогу в сфері праці в контексті колективних трудових відносин?

Відповідь Яцишина В.В. Безумовно, інститут соціального діалогу в сфері праці є системою, що повинна динамічно розвиватись та пристосовуватись до усіх викликів та новацій, що виникають у сфері праці на сучасному етапі розвитку суспільства. Принципи соціального діалогу в сфері праці як його основні, висхідні засади, його рушійна сила, повинні також гармонічно розвиватись поряд із інститутом соціального діалогу в сфері праці, на яких він і базується. Однак доцільно констатувати, що на сучасному етапі законодавчо встановлені механізми реалізації соціального діалогу в сфері праці, що передбачають обов'язковість застосування принципів соціального діалогу в сфері праці, реалізуються сторонами соціального діалогу не в повному обсязі. Причиною цього, на думку автора, є кризові явища в економіці, що призводять до відтоку кадрів на ринки праці іноземних держав, а, отже, і створення дисбалансу на ринку праці України, що своєю чергою негативно впливає на застосування соціального діалогу в сфері праці та його принципів. Держава хоч і виступає арбітром та скеровує всі сторони соціального діалогу до його реалізації, на практиці встановлює надто незначну міру адміністративної відповідальності за порушення, пов'язані із колективними трудовими відносинами та соціальним діалогом.

Водночас доцільно підкреслити, що з посиленням кризових явищ в економіці, дисбалансів на ринку праці, відтоку кадрів та інших негативних явищ, що призводять до соціальних протиріч – роль соціального діалогу в сфері праці посилюється. Альтернативи забезпечення соціальної стабільності суспільства, вирішення всіх спірних питань, що пов'язані із працею шляхом реалізації соціального діалогу в сфері праці, у суспільстві немає.

Тарасенко В.С. Ви аналізували закріплення принципів соціального діалогу в сфері праці в міжнародних актах. Скажіть, будь-ласка, чи впливають принципи соціального діалогу, закріплені в цих актах, на

змістовне наповнення соціального діалогу в національному законодавстві окремих держав?

Відповідь Яцишина В.В. Міжнародними актами встановлюються, передусім, ключові характеристики здійснення соціального діалогу, як правило, на прикладі окремих організаційно-правових форм його здійснення, а відсутність систематизованого переліку принципів соціального діалогу також пояснюється тим, що міжнародно-правові акти про соціальний діалог формувалося довготривалий час, слід сказати, що цей процес триває й сьогодні, з урахуванням потреб та викликів сучасності. Таким чином, принципи соціального діалогу у сфері праці органічно вбудовані в норми міжнародно-правових актів.

При цьому слід зазначити, що не всі принципи соціального діалогу, закріплені в міжнародних актах, можуть бути автоматично перенесені в якості принципів соціального діалогу до національного законодавства. Іншими словами, міжнародні принципи соціального діалогу впливають на змістовне наповнення соціального діалогу в національному законодавстві окремих держав.

Наньєва М.І. Ваше дослідження має, насамперед, теоретичну спрямованість, адже розглядаються принципи соціального діалогу в сфері праці (основні засади, ідеї, на яких базується соціальний діалог). На цей час у законодавстві України визначено основні принципи соціального діалогу, чи досліджувалось Вами відмінності понять «основні принципи соціального діалогу» та «принципи соціального діалогу у сфері праці»?

Відповідь Яцишина В.В. Безумовно, статтею 3 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» закріплено «Основні принципи соціального діалогу». У роботі, насамперед, здійснено наукове дослідження принципів, що вітчизняним законодавством визначено як основні, тобто тих, що прямо передбачені Законом і стосуються різних сфер. Водночас за результатами наукового дослідження, виокремлено та розглянуто й інші принципи, а

також визначено пропозиції щодо закріплення на законодавчому рівні переліку принципів соціального діалогу в сфері праці без зазначення основними вони є чи другорядними. Аргументом такої позиції є й те, що законодавець на цей встановлює «Основні принципи соціального діалогу», не передбачаючи можливість виокремлення другорядних чи додаткових принципів соціального діалогу в сфері праці, що неминуче з'являються завдяки розвитку всього інституту соціального діалогу в сфері праці.

Після відповідей на запитання було озвучено *висновок наукового керівника* – доктора юридичних наук, професора, завідувачки кафедрою трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» – Лагутіної Ірини Вікторівни.

В підтвердження актуальності проведеного дисертаційного дослідження у висновку наголошено, що забезпечення ефективної державної соціальної і економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин та забезпечення підвищення рівня і якості життя громадян, соціальної стабільності в суспільстві неухильно пов'язане із сферою праці та інститутом соціального діалогу.

Зазначено, що дисертаційне дослідження здійснене дисертантом на високому науковому рівні, вміло поєднано теоретичні доробки з відповідної тематики, аналіз чинного законодавства з соціального діалогу в сфері праці та правозастосовну практику під час ведення колективних переговорів, а також судову практику.

Заслуговує на увагу виявлення та представлення авторської позиції відносно розв'язання низки теоретико-правових та практико-прикладних проблем принципів соціального діалогу в сфері праці, надання власних визначень принципів соціального діалогу в сфері праці: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної

поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань.

Дисертація характеризується науковою новизною, оскільки в ній вперше представлені наукові положення, висновки і пропозиції за результатами дослідження принципів соціального діалогу в сфері праці.

Основні результати дисертаційного дослідження В.В. Яцишина пройшли належну апробацію шляхом публікації їх положень у фахових виданнях, зарубіжних виданнях та виступах на наукових, науково-практичних конференціях та інших наукових заходах.

Проведення здобувачем дисертаційного дослідження здійснювалось самостійно, а досягнуті результати засвідчують зрілість та виваженість сформульованих наукових висновків. Ступінь особистого внеску у дисертації В.В. Яцишина відображена у вступі до дисертації належним чином.

В.В. Яцишиним повністю виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. Під час підготовки дисертації здобувач проявив себе як дисциплінований, сумлінний, талановитий та ініціативний науковець, схильний до активного наукового пошуку, вироблення нових наукових пропозицій, що ґрунтуються на класичних та сучасних правових теоріях і концепціях, а також продемонстрував гарні здібності до презентації власних наукових здобутків. Дисертант на належному рівні та своєчасно виконував індивідуальний навчальний план, має високі оцінки.

У висновку науковим керівником зазначено, що дисертація Яцишина Вадима Валерійовича на тему «Принципи соціального діалогу в сфері праці», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право, є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає встановленим

вимогам та може бути рекомендоване для захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В ОБГОВОРЕННІ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

Кандидат юридичних наук, доцент О.С. Щукін, який підкреслив, що викладені в дисертації наукові положення за своєю суттю є достатньо обґрунтованими та аргументованими, оскільки базуються на детальному дослідженні наявних науково-теоретичних підходів та чинного національного законодавства, міжнародних актів, що встановлюють окремі принципи соціального діалогу в сфері праці. Також зазначив, що актуальність обраної теми дослідження не викликає сумнівів, у тому числі, через відсутність комплексних, окремих теоретичних досліджень принципів соціального діалогу в сфері праці.

Кандидат юридичних наук, доцент О.В. Пожарова зазначила, що дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній науці трудового права спеціальним комплексним дослідженням принципів соціального діалогу в сфері праці, яким внесені слушні пропозиції щодо вдосконалення механізмів соціального діалогу в сфері праці. Дослідження В.В. Яцишина може бути рекомендовано до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент М.І. Наньєва відмітила, що предмет дисертаційного дослідження, його мета та завдання сформульовані достатньо чітко, відповідно до обраної теми й відбивають комплексний підхід автора до наукового дослідження. В дисертаційній роботі проведено аналіз теоретичних аспектів принципів соціального діалогу в сфері праці, їх закріплення, реалізації принципів соціального діалогу в сфері праці його сторонами та ін. В цілому робота В.В. Яцишина відповідає встановленим вимогам, виконана на достатньо високому науковому рівні та може бути рекомендована до захисту.

Кандидат юридичних наук, доцент В.С. Тарасенко відзначила, що, виходячи з доповіді В.В. Яцишина, змісту дисертації, проведене дослідження є цілісним та актуальним, характеризується високим науковим рівнем, має суттєве теоретичне та практичне значення. В.С. Тарасенко підкреслила, що отримані результати дисертаційного дослідження є, безумовно, актуальними для науки трудового права.

Після цього слово надано рецензентам наукової праці: доктору юридичних наук, доценту кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» К.В. Бориченко та кандидату юридичних наук, доценту кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» А.О. Гудзь.

Рецензент доктор юридичних наук, доцент К.В. Бориченко зазначила:

Сталий розвиток будь-якого інституту неможливий без всебічних наукових досліджень його галузевої природи, змісту, значення, правового регулювання. Не виключенням є і інститут соціального діалогу в сфері праці.

Важливим для належного розуміння соціального діалогу в сфері праці є дослідження його принципів.

Зміст дисертаційного дослідження дає підстави стверджувати, що автор ґрунтовно опрацював значний обсяг наукових джерел з проблематики принципів соціального діалогу. Логічність та послідовність виконаного дослідження забезпечувалися чітко визначеними завданнями дослідження, його об'єктом та предметом. Висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі В.В. Яцишина, будуть корисними як для розвитку науки трудового права, так і для вдосконалення правового регулювання соціального діалогу в сфері праці як інституту трудового права, а також виправлення окремих недоліків правозастосовної практики. Назва

дисертації відповідає обраній спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми. Наукова полеміка, що її веде автор на сторінках дисертації, здійснюється коректно, з дотриманням правил етики наукової дискусії. Дисертація виконана літературною мовою, позиції, сформульовані у дослідженні, мають творчий, самостійний характер. Технічне оформлення роботи відповідає всім встановленим стандартам і вимогам МОН України.

Робота характеризується самостійністю, повнотою викладення основних результатів дослідження у дисертації та публікаціях, а тому повністю відповідає встановленим вимогам.

Разом з тим, у роботі наявні окремі дискусійні питання: 1) під час дослідження правового регулювання та закріплення принципів соціального діалогу в сфері праці в міжнародних актах здобувач недостатньо вдається до вивчення можливостей використання такого досвіду у вітчизняній практиці соціального діалогу в сфері праці; 2) відсутнє достатнє обґрунтування співвідношення понять соціального партнерства та соціального діалогу, водночас вказане питання є і на цей час дискусійним у науці трудового права; 3) здобувач вказує, що принципи соціального діалогу у сфері праці органічно вбудовані в норми міжнародних актів. При цьому зазначає, що не всі принципи соціального діалогу, закріплені в міжнародних актах, можуть бути автоматично перенесені в якості принципів соціального діалогу до національного законодавства. Іншими словами, міжнародні принципи соціального діалогу впливають на змістовне наповнення принципів соціального діалогу в національному законодавстві окремих держав, однак здобувач не розкриває способи, за якими принципи соціального діалогу, закріплені в міжнародних актах, можуть бути відображені (перенесені) в актах національного законодавства.

Загалом ці зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, а тільки підтверджують актуальність обраної тематики. Дисертація відповідає спеціальності 081-Право та нормативним вимогам і

рекомендується до захисту па здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

Рецензент кандидат юридичних наук, доцент А.О. Гудзь відмітила наступне.

Рецензент відзначила високий науковий рівень проведеного дисертаційного дослідження, його завершеність, комплексність, системність, а, головне, самостійність. Ознайомлення зі змістом дисертації свідчить про повне розкриття здобувачем теми дослідження, досягнення поставлених завдань, а також формулювання наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною та спрямовуються на вдосконалення чинного законодавства про соціальний діалог в сфері праці.

Структура роботи, побудована здобувачем, є вдалою, оскільки забезпечила можливість у логічній послідовності розглянути основні проблеми, що стосуються предмету дослідження та зробити відповідні висновки. Характеристика в загальному розумінні принципів соціального діалогу в сфері праці та їх закріплення в міжнародних актах та національному законодавстві дала змогу визначити актуальні й пріоритетні напрями дослідження та уникнути повторів і плагіату. Зміст роботи свідчить про те, що здобувач цілком успішно впорався з поставленим завданням.

Повнота викладення основних результатів проведеного дослідження у дисертації та публікаціях засвідчує їх належну апробацію та відповідність встановленим вимогам. Проте робота містить й деякі дискусійні аспекти: 1) дослідження принципів соціального діалогу в сфері праці здійснено без урахування усталених у теорії елементів правового статусу сторін соціального діалогу в сфері праці; 2) характеризуючи форми участі інститутів громадянського суспільства в соціальному діалозі, автором висловлюються тези щодо їх низької ефективності, в аспекті впливу на

результати соціального діалогу, у зв'язку з чим автору слід уточнити механізми виправлення цієї ситуації та підвищення ролі інститутів громадянського суспільства в соціальному діалозі в сфері праці; 3) потребує окремої аргументації виокремлення додаткових принципів соціального діалогу в сфері праці.

Проте ці зауваження є уточнюючими і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Ступінь наукової новизни дослідження, обґрунтованість наведених у ньому положень, висновків та рекомендацій відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-Право, а дисертація рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

Підсумовуючи виступи, д.ю.н., професор, професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення Г.І. Чанишева зазначила, що дисертаційне дослідження Яцишина Вадима Валерійовича на тему: «Принципи соціального діалогу у сфері праці» відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити такий висновок щодо дисертації В.В. Яцишина

ВИСНОВОК

**кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія» щодо
дисертації аспіранта кафедри трудового права та права соціального
забезпечення Яцишина Вадима Валерійовича на тему: «Принципи
соціального діалогу у сфері праці» за спеціальністю 081 – Право**

Робота виконана на кафедрі трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена на засіданні кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол №4 від 15 жовтня 2018 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 22 жовтня 2018 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Лагутіна І.В.

Актуальність дослідження дисертанта зумовлена фактичною відсутністю в науці трудового права комплексних та ґрунтовних досліджень принципів соціального діалогу в сфері праці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися у межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри трудового права та права соціального забезпечення «Функціонування трудового права та права соціального забезпечення в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016-2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є спеціальне комплексне дослідження теоретичних та практичних проблем регламентації та реалізації принципів соціального діалогу в сфері праці, внесення пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України в цій сфері.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації вирішувалися такі *завдання*:

з'ясувати стан наукових досліджень принципів соціального діалогу в сфері праці та виокремити основні напрями його подальшого здійснення;

висвітлити нормативно-правове забезпечення принципів соціального діалогу в сфері праці за міжнародно-правовими актами і законодавством України;

сформулювати поняття та виокремити ознаки принципів соціального діалогу в сфері праці;

визначити перелік принципів соціального діалогу у сфері праці;

сформулювати поняття та розкрити зміст таких принципів соціального діалогу в сфері праці: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань;

визначити особливості судового розгляду спорів щодо порушення засад соціального діалогу в сфері праці;

сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства про соціальний діалог у сфері праці.

Об'єктом дослідження є правовідносини із соціального діалогу в сфері праці як правове явище.

Предметом дослідження є принципи соціального діалогу в сфері праці.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, вибір яких обумовлений особливостями мети, завдань, об'єкта та предмету дослідження. За допомогою діалектичного методу було досліджено проблеми правового регулювання та нормативного закріплення принципів соціального діалогу в сфері праці (розділ 1). Застосування історично-правового методу дозволило проаналізувати розвиток соціального діалогу в сфері праці та обґрунтувати необхідність подальшого наукового дослідження цієї проблеми (підрозділ 1.1). Формально-логічний та системний методи використовувалися при дослідженні принципів соціального діалогу в сфері праці, а саме: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5).

Порівняльно-правовий метод та метод тлумачення правових норм використовувалися при дослідженні правового регулювання інституту соціального діалогу в сфері праці та стану відповідності національного законодавства міжнародним та європейським актам, оцінці якості та ефективності нормативного регулювання принципів соціального діалогу в сфері праці в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3).

Доктринальну базу дослідження складають наукові праці українських та зарубіжних учених у галузі теорії права, трудового, цивільного, адміністративного права, інших галузей системи права України.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: В.С. Андрєєва, Н.Б. Болотіної, К.В. Бориченко, Н.Ю. Голубєвої, Ю.С. Даніліної, В.І. Дорофєєвої, І.В. Лагутіної, А.М. Лушнікова, М.В. Лушнікової, Л.В. Мединської, О.Ю. Муравенко, Б.О. Надточія, О.С. Олійник, П.Д. Пилипенка, С.П. Погребняка, Ю.Д. Притики, О.С. Пушкарєнко, П.М. Рабіновича, М.В. Сіроткіної, М.В. Сорочишина, О.С. Ткачук, О.А. Трюхан, Т.А. Цувіна, Г.І. Чанишевої, Р.Я. Шай, Ю.О. Шевчук, О.С. Щукіна, О.М. Ярошенка та інших.

Емпіричну основу дослідження складають рішення Конституційного Суду України, матеріали офіційних звітів діяльності Міжнародної організації праці, неурядових організацій в Україні за 2015-2021 рр.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що робота є першим у вітчизняній науці трудового права спеціальним комплексним дослідженням принципів соціального діалогу в сфері праці.

У роботі сформульовано низку положень, висновків та практичних рекомендацій, які характеризуються науковою новизною, до найбільш значущих з яких належать:

вперше:

проведено комплексне дослідження правового регулювання принципів соціального діалогу в сфері праці як основного засобу забезпечення ефективної державної соціальної і економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин та забезпечення підвищення рівня і якості життя громадян, соціальної стабільності в суспільстві;

визначено поняття та охарактеризовано зміст основних принципів соціального діалогу в сфері праці: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань;

здійснено класифікацію принципів соціального діалогу в сфері праці за різними критеріями;

розглянуто особливості реалізації принципів соціального діалогу у сфері праці на різних рівнях і в організаційно-правових формах соціального діалогу;

визначено поняття та зміст таких принципів соціального діалогу в сфері праці: законності; верховенства права; репрезентативності; правоможності сторін та їх представників; незалежності; рівноправності сторін; конструктивності; взаємодії; добровільності; прийняття реальних зобов'язань; взаємної поваги; пошуку компромісних рішень; обов'язковості розгляду пропозицій сторін; пріоритету узгоджувальних процедур; відкритості; гласності; обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей; відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань;

вдосконалено:

доктринальні положення щодо розуміння правової природи, змісту та значення принципів соціального діалогу в сфері праці;

наукові положення щодо виокремлення окремих принципів соціального діалогу в сфері праці в міжнародних актах та законодавстві України;

наукові підходи до визначення системи принципів соціального діалогу в сфері праці та їх практичної реалізації;

дістали подальшого розвитку:

наукові підходи до класифікації принципів соціального діалогу в сфері праці залежності від рівнів соціального діалогу та форм здійснення соціального діалогу в сфері праці;

організаційно-правові засади діяльності сторін соціального діалогу в сфері праці в контексті додержання принципів соціального діалогу в сфері праці;

положення стосовно ефективності нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю під час здійснення соціального діалогу в сфері праці.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження теоретичних і практичних проблем принципів соціального діалогу в сфері праці;

правотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства України в сфері соціального діалогу;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики застосування чинного законодавства України суб'єктами та сторонами соціального діалогу в сфері праці;

навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Соціальний діалог в Україні», «Публічно-правові аспекти соціального діалогу в Україні», розробці програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій, підготовці підручників, навчальних посібників, тематики курсових та кваліфікаційних робіт із зазначених дисциплін.

Публікації. Основні теоретичні положення, наукові висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, викладені у 5 наукових статтях, з яких 4 статті опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні та у 8 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Яцишин В.В. Нормативне закріплення принципів соціального діалогу у сфері праці. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. №1(22). С. 82-84.

2. Яцишин В.В. Значення та характеристика змісту принципів соціального діалогу у сфері праці. *Право і суспільство*. 2018. №4. С.131-136.

3. Яцишин В.В. Правова природа та зміст принципів незалежності, рівноправності сторін, конструктивності та взаємодії у соціальному діалозі в сфері праці. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №7. С.329-332. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/83> .

4. Яцишин В.В. Правова природа та зміст принципів добровільності та прийняття реальних зобов'язань, взаємної поваги та пошуку компромісних рішень у соціальному діалозі в сфері праці. *Науковий юридичний журнал «Правові новели»*. 2021. №14. С.90-97. DOI: <https://doi.org/10.32847/ln.2021.14.012>.

Наукові статті в зарубіжних періодичних виданнях юридичного напрямку:

5. Яцишин В.В. Принципи законності, верховенства права, репрезентативності і правоможності сторін та їх представників як базові принципи соціального діалогу в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2021. №5(41). Ч.2. С.189-194.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Яцишин В.В. Деякі проблеми соціального діалогу в сфері праці на сучасному етапі. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2018. №22. С. 65-66.

7. Yatsyshyn V.V. Principle of openness and publicity of social dialogue in the world of work. *Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених* (м. Одеса, 19 квітня 2019 р.). Одеса: Фенікс, 2019. С. 282-284.

8. Яцишин В.В. Соціальний діалог у сфері праці як засіб забезпечення соціальної безпеки держави. *Правове забезпечення соціальної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів: тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 листопада 2019 р. / за ред. проф. М.І. Іншина, к.ю.н. М.Б. Мельник*. Київ, 2019. С.295-297.

9. Яцишин В.В. Принцип законності та принцип верховенства права у соціальному діалозі в сфері праці. *Захист прав дітей та молоді: світ і Україна: мат. доп. II міжн. наук. конф., м. Одеса, 17 грудня 2019 р. / за заг. ред. Чанишевої Г.І.* Одеса: Фенікс, 2019. С.150-152.

10. Яцишин В.В. Принципи соціального діалогу у сфері праці: міжнародні стандарти. *Правова система України в умовах викликів міжнародного порядку: тези доповідей наук.-практ. конф., м. Одеса, 20 травня 2020 р. / за ред. М.Р. Аракеяна*. Херсон: Видав. дім «Гельветика», 2020. С.113-115.

11. Yatsyshyn V.V. The principle of legality and the rule of law principle in social dialogue in the world of work. *Правове життя сучасної*

України: у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.). Одеса : Гельветика, 2020. Т.2. С. 202-204.

12. Яцишин В.В. Normative consolidation of the principle of social dialogue in the world of work at the current stage. *Правове забезпечення соціальної сфери*: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 27 травня 2020 р.). Одеса: Фенікс, 2020. С. 85-87.

13. Яцишин В.В. Нормативне закріплення принципів соціального діалогу в основних міжнародно-правових актах. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України)*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 21 травня 2021 р.). Одеса: Видав. дім «Гельветика», 2021. С. 535-538.

Характеристика особистості здобувача.

Яцишин Вадим Валерійович має вищу юридичну освіту, вищу економічну освіту та вищу освіту за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

У 2017 р. закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» і здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальності «Правознавство» з відзнакою.

У 2018 р. закінчив Одеський національний економічний університет і здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальності «Економіка» з відзнакою.

У 2019 р. закінчив Національний університет «Одеська юридична академія» і здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування» з відзнакою.

У 2015 році прийнятий на посаду заступника голови правління громадської організації «Молодіжна організація «Студентська рада Національного університету «Одеська юридична академія».

У 2016 році переведений на посаду головного юрисконсульта громадської організації «Молодіжна організація «Студентська рада Національного університету «Одеська юридична академія».

У 2016 році прийнятий на посаду юрисконсульта відокремленого підрозділу «Об'єднане вище професійно-технічне училище сфери послуг Національного університету «Одеська юридична академія».

У 2017 році переведений на посаду провідного юриста юридичного відділу Національного університету «Одеська юридична академія».

У 2019 році прийнятий на посаду юрисконсульта Міжнародного гуманітарного університету.

У 2019 році переведений на посаду головного юрисконсульта Міжнародного гуманітарного університету.

У червні 2020 році одержав свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю.

З березня 2021 року і по теперішній час помічник ректора (з правових питань) Національного університету «Одеська юридична академія».

Володіє українською, російською, англійською мовами.

Оцінка мови й стилю дисертації.

Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

Дисертація написана сучасною науковою мовою, вміло використані спеціальні дефініції. Робота характеризується єдністю змісту, а стиль викладення сприяє доступності розуміння та сприйняття матеріалу.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Яцишина Вадима Валерійовича на тему «Принципи соціального діалогу у сфері праці».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Яцишина Вадима Валерійовича відповідає спеціальності 081-Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), п. 10 Тимчасового порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

3. Рекомендувати дисертацію Яцишина Вадима Валерійовича на тему «Принципи соціального діалогу у сфері праці» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-Право.

Рецензент:

Д.Ю.Н., доцент, доцент
кафедри трудового права
та права соціального забезпечення

К.В. Бориченко

Рецензент:

К.Ю.Н., доцент, доцент
кафедри трудового права
та права соціального забезпечення

А.О. Гудзь